సత్యాన్వేషులు

రంగడు అదివరకెన్నడూ బస్తీమొహాం ఎరుగడు.

"ఏం రోడ్లు! ఏం జనం! ఏం మోటారుకార్లు! ఏం జట్కాబళ్ళు! ఏం మేడలు! నా రంగా, ఏం దుకాణాలు!" అనుకున్నాడు వాడు.

రోడ్డుపక్కన నిలబడి చూస్తుంటే రంగడికి, ఎవరో తన ముందు అంతులేని, రంగు రంగుల మిఠాయిలు పెద్ద పళ్లెంలో పెట్టి, "ఏం కావాలో కోరుకో!" అని అడిగినట్లుంది. వాడు జట్కాబళ్లతో లేవాళ్ళకేసీ, కిల్లీకొట్టులో కూచున్నవాళ్ళకేసీ వింతగా చూశాడు. అటువంటి పనులలో ఏది తనను చెయ్యానిచ్చినా వాడి కభ్యంతరం లేదు. కాని చెయ్యానివ్వరు. ఆ సంగతి వాడికి తెలుసు.

రంగడు రోడ్డు వెంట నడుస్తూ ప్రతి ఇంటికేసి పరీక్షగా చూడసాగాడు. మంచి అందమైన మేడను చూసి అందులో పనికి కుదరాలని వాడు నిర్ణయించుకున్నాడు. కొన్నికొన్ని ఇళ్ళు చూస్తే, "ఇటువంటి ఇంట్లోఉన్నా చాలు!" అనిపించింది వాడికి. ఒకటి రెండు ఇళ్ళలో అడిగి చూశాడు. వాళ్ళు రంగణ్ని పెట్టుకోమన్నారు. వాళ్ళతో వాడాట్టే తర్కించలేదు. నిశ్చింతగా వచ్చేశాడు. ఈ పాదున శానా కాయలున్నై.

రోడ్డుపక్కనే ఇళ్ళ నీడ వెంబడి నడుస్తున్న రంగడు అకస్మాత్తుగా ఆగాడు. వాడి ఎదురుగా చాలా అందమైన

ఇల్లున్నది. బయటి గేటు చాలా పెద్దది. దానికి ఇనుప చువ్వల తలుపులున్నాయి. అవి తెరిస్తే రెండెండ్ల బండి అవలీలగా లోపలికిపోవచ్చు. సామిరంగా, లోపలికి ఏకంగా రోడ్డేఉంది! రోడ్డుపక్కన భలే అందమైన మొక్కలున్నై. అవి ఏం కాయలు కాసేదీ రంగడికి తెలీలేదు గాని, లోపల మేడ, పైనా కిందా కూడా పెద్ద స్తంభాలు. అంత పెద్ద స్తంభాలు రంగ డెన్నడూ చూడలేదు. గట్టిగా, నున్నగా, ఎండపడి నిగనిగలాడుతున్నై.

ఈ గొప్ప ఇంటిని ఇంకా దగ్గరగా చూడగలందులకై రంగడు రోడ్డు దాటి ఇనపకడ్డీల వాకిలిదగ్గరగా వచ్చి నిలబడ్డాడు. ఒక స్తంభంపక్కగా తీగె ఒకటి ఏకంగా పై అంతస్తుకు పాకిపోతున్నది! దానినిండా దట్టంగా ఆకులున్నై, పూలేమీ కనపళ్ళేదు.

"ఆ ఆకులన్నీ తమలపాకులై తే— సామిరంగా—!"

ఆ తీగెకేసి ఎంతసేపు చూసినా రంగడికి తనివితీరలేదు. పై అంతస్తుకు వెళ్ళి ఆతీగె పట్టుకుని జర్రున క్రిందికి జారాలని రంగడికి ఎంతో అనిపించింది.

"ఏయ్, ఎవరు నువ్వు?"

ఈ ప్రశ్నకే అయితే రంగడు వెనక్కుతిరిగి చూసి ఉండకపోను. ఈ ప్రశ్న వెంబడే "కంయ్, కంయ్" మని ఏదో కుక్క అరిచిన చప్పుడు విని రంగడు వెనక్కుతిరిగాడు. ముందు వాడికి నేలమీద ఒక గోధుమరంగు కుక్కపిల్ల కనిపించింది. దానిమెడలో ఒక పట్టీఉంది. ఆ పట్టీకి తగిలించిన

గొలుసు వెంబడే రంగడిచూపులు కుక్క యజమానురాలి చేతిమీదికీ, క్రమంగా ముఖంమీదికీ లేచాయి.

ఈ యజమానురాలికి పదహారేళ్ళు ఉండవచ్చు. ఆమె రెండుజడలు వేసుకుంది. జరీ అంచుగల ఎర్ర పట్టుపరికిణీ కట్టుకుని, పలచని తెల్లవోణీ వేసుకున్నది. ఆమె జాకెట్టు కూడా తెల్లనిదేగాని ఎండలో నిగనిగ మెరుస్తున్నది. ఆమె శరీర ఛాయ రంగడికళ్ళకి పాలరంగులో ఉన్నట్టు తోచింది. ఆమెముఖాన ఉన్న ముదత రంగణ్ని భయపెట్టలేదు. వాడామెకేసి చూసి అర్థంలేకుండా నవ్వాడు. ఆ నవ్వు ఆమెకు మరింతకోపం తెప్పించినట్టు కనిపించింది.

"ఏమిటీ ఇకిలిస్తావ్? లోపలికి చూస్తున్నా వెందుకు? ఏం కావాలి నీకు?"

మళ్ళీ కుక్క మొరిగింది. యజమానురాలి నోట ఏ మాట వచ్చినా బలపరచటం తన విధిఅని కుక్కపిల్ల భావించినట్టున్నది.

"నౌకరీ!" అన్నాడు రంగడు కుక్కపిల్లకేసి అపేక్షగా చూస్తూ. ఈ ప్రపంచంలో తనకు శత్రువులు వుండవలసిన అగత్యం వాడికి కనిపించలేదు.

"నౌకరీయా? ఏం చేస్తావు?"

"ఏం చెయ్యామంటే అది చేస్తాను"

"మీ యిల్లెక్కడ?"

"మా దీవూరు కాదు. నా కెవరూ లేరు."

"నీ పేరు?"

"రంగడు"

ఆ పిల్ల రంగడికేసి చూస్తూ కొంచెంసేపు ఏదో ఆలోచించింది. రంగడు అకస్మాత్తుగా తన సమస్య అయినట్టూ, దానిని పరిష్కరించే బాధ్యత తన మీద పడ్డట్టు ఆ పిల్ల భావించింది. అంత చిన్నవాడు—రంగడికి పన్నెండేళ్ళు కూడా ఉన్నట్టు కనపడలేదు. నాఅన్నవారు లేకుండా పొట్ట చేత్తో పట్టుకురావటం సరోజినికి చాలా జాలి కలిగించింది.

ఆమె చప్పున తన ఆలోచన ముగించి, "నాన్నగారితో మాట్లాడదాం, లోపలికి రా!" అన్నది కదులుతూ.

కుక్కపిల్ల రంగడి స్థాయిలో మార్పు కనిపెట్టినదానల్లే ముందుకువచ్చి ముక్కు ఎగరేస్తూ వాడి మడిమలు వాసన చూసింది.

"అమ్మగారూ! ఆ గొలుసు నన్నొకసారి పట్టుకో నివ్వండి."

సరోజినికి రంగడిమీద కలిగిన సదభిప్రాయం ఒక్క దెబ్బన ద్విగుణీకృత మయినట్టయింది. తన చేతిలోని గొలుసు వాడిచేతి కిచ్చి లోపలికి పరుగెత్తింది. ఎండలో మెరిసే ఆమె పరికిణీఅంచు కేసి చూస్తూ రంగడు కుక్కను వెంటబెట్టుకుని లోపలికి వెళ్ళాడు. ఇదంతా వాడి కేదో కలలాగా ఉంది.

2

సరోజిని తండ్రి గోపాలంగారు ఆ వూరి ప్రముఖ వ్యక్తుల్లో ఒకరు. ఆయన వృత్తిచేత ప్లీడరు. కాని, ఆయన అసలు వ్యాపకం సత్యాన్వేషణ. గోపాలంగారు పుట్టినది శ్రోత్రియకుటుంబంలో. ఆయన చాలా చిన్న వయసులోనే గీతా

పారాయణచేశాడు. వేదోక్తమైన కర్మలంటే చాలా అభిమానం ఉండేది. తాను వేదం చదుకోనందు కాయన చాలా విచారించాడు. ఎవరైనా మంత్రపుష్పం చదువుతున్నప్పటికీ ఆయనకు పారవశ్యం కలిగేది.

గోపాలంగారు స్కూలుచదువు పూర్తిచేసి కాలేజీ చదువుకు రాజమండ్రి వెళ్ళినప్పటినుంచీ ఆయనలో పెద్ద మార్పు కలిగింది. ఒక్కసారిగా ఆయనకు మన మతాచారాలను గురించి కనువిప్పు కలిగింది. వీరేశలింగంగారి ప్రభావమే దీనికి కారణం. వీరేశలింగంగారి రచనల పఠనమూ, వీరేశలింగంగారి ప్రభావానికి గురియైవారితో సాంగత్యమూ గోపాలంగారిని పూర్తిగా మార్చివేశాయి. తన బాల్యమంతా పుచ్చిపోయి బూజుపట్టిన జ్ఞానాన్ని ఆరాధించటంలో వ్యర్థమయిందని ఆయన భావించాడు.

ఈ పశ్చాత్తాప కారణంగా ఆయన మరింత ఉద్రేకముతో "సంస్కారం"లో పడ్డాడు. ఆయన కాలేజీజీవితం వితంతువివాహాలకు ప్రోత్సహించటంలో సరిపోయింది. ఈ వ్యాపకాలమూలంగా గోపాలంగారు పరీక్షలు తప్పకపోయినా తెచ్చుకోదగినంత మంచి మార్కులు తెచ్చుకోలేకపోయాడు.

బియ్యే పూర్తికాగానే గోపాలంగారు "లా" చదవటానికి మద్రాసు వచ్చాడు. మద్రాసు మహానగరంలో పడి ఇతర జాతులవారితో సంపర్కంకలిగి, ఉన్నత సంస్కారమూ హెచ్చు సంపాదనా గలవారి పరిచయం ఏర్పడ్డాక జీవితంలో వితంతు వివాహాలకన్నా చాలా ముఖ్యమైన విషయాలింకా ఉన్నట్టు ఆయనకు తోచింది.

మద్రాసు వాతావరణంలో ఆయన నేర్చుకున్న కొత్త సాంఘిక సత్యాలేమీ లేవుగాని, ఆయనకు వ్యక్తి స్వేచ్ఛను గురించీ, నీతిని గురించీ కొత్త దృక్పథం అలవడింది. ప్రజలు జీవితాన్ని ఏమాత్రమూ ఆనందించలేకపోవటానికి ప్రధాన కారణాలు వారి మనస్సులు శృంఖలాబద్ధమై ఉండటమే. సమర్తాడిన పిల్లలకు పెళ్ళిళ్ళు చేస్తే కొంప ఏం మునిగిపోతుంది? రంకుతనాలను గురించి రాద్ధాంతాలను చేస్తారెందుకు? మగవాళ్ళకులేని పవిత్రత ఆడదానికెందుకూ? పురుషులకి నిజంగా పాతివ్రత్యంలో విశ్వాసం ఉంటే ఇతరుల భార్యలతోనూ, సానులతోనూ ఎందుకు పోతారు? చూడగాచూడగా గోపాలంగారికి "నీతి" అన్నది ఆడదాన్ని చిత్రహింస చేయటానికి మగవాడు సృష్టించిన నరకంలాగ కనిపించింది!

"అవినీతివల్ల సుఖరోగాలు వ్యాపిస్తాయి! కన్యలకూ, వితంతువులకూ గర్భాలు కలుగుతాయి" అని గోపాలంగారి మిత్రులు కొందరు వాదించారు.

"అదంతా బొల్లి కబుర్లు! మొగుడు పెళ్లానికి తనరోగాలు తగిలిస్తే ఎవరూ దాన్నిగురించి చెప్పుకోరు! ఏ భోగంమనిషో మగవాడికి రోగాలు తగిలిస్తే అవినీతివల్ల కలిగిందంటారు! నీతిగా రోగాలు వ్యాప్తికానట్టు! ఇక కడుపుల మాటకొస్తే మొగుడున్న ఆడది పొరుగింటివాడికి పిల్లల్ని కనటం ధర్మమే గాని, శరీరసుఖంకోసం అలమటించే వితంతువుకు గర్భం రాకూడదేం?"

వాదిస్తున్నకొద్దీ గోపాలంగారికి తన బలమూ దానితో బాటు ఈ సమస్యయొక్క ప్రాముఖ్యం పెరుగుతున్నట్లు

తోచింది. ఈ రకం వాదనల మూలంగా గోపాలంగారికి శత్రు కూటాలు ఏర్పడ్డారు. ఒక "పెద్దమనిషి" తనను గురించి దుష్ప్రచారం సాగిస్తున్నాడనీ, తనకు పెళ్ళయితే భార్యను అందరి దగ్గరికీ పంపుతాడు కాబోలని అంటున్నాడనీ తెలిసి గోపాలంగారు చలించలేదుగాని, క్షుద్రబుద్ధిగలవాళ్ళు తన మీద ఇటువంటి ప్రచారం ప్రారంభించారంటే తాను చెప్పే దానిలో బలమైన సత్యం ఏదో వుండాలని ఆయనకు విశ్వాసం కలిగింది.

లా చదువుతున్నప్పుడే గోపాలంగారికి తన కాబోయే భార్యతో పరిచయమయింది. ఆమె అప్పుడు క్వీన్ మేరీస్‌లో ఇంటర్ జూనియర్ చదువుతోంది. ఆమెకూడా గోపాలంగారి లాగే ధనికుల బిడ్డ. కాని ఇద్దరికి తేడా ఏమిటంటే ఆమె పూర్వీకులు ఉద్యోగాలుచేసి, పెద్ద పదవులలోవుండి డబ్బు గడించినవారు; గోపాలంగారి పూర్వీకులలాగే అగ్రహారీకులుకారు. సంప్రదాయాన్నిబట్టి తన సంస్కృతికన్న తన భార్యది ఉన్నతమైనదని గోపాలం గ్రహించారు. గోపాలంగారు సత్యాన్వేషణాసక్తితో తెలుసుకున్న విషయాలు ఆమెకు సంప్రదాయ సిద్ధంగా తెలిసినట్టు కనపడ్డాయి. ఒకసారి గోపాలంగారు పెళ్ళికి ముందే, నీతినిగురించి తనకుగల ఉద్దేశాలు తన కాబోయే భార్యకు చెప్పబోతే ఆమె వేళాకోళంగా నవ్వి, "ఈ 1924లో కూడా ఇటువంటి విషయాలు ఎవరైనా సీరియస్‌గా చర్చిస్తారా చెప్పండి!" అన్నది. ఆతరువాత ఆయన ఎప్పుడూ వాటిప్రసక్తి తీసుకురాలేదు.

ఆ మరుసటి ఏడు వివాహ మయినాక గోపాలంగారు తన భార్యనుగురించి అతి విచిత్రమైన విషయం తెలుసుకున్నాడు. ఆమెకు సత్యాన్వేషణాసక్తి కొంచెమైనా లేదు. ఒక స్థాయికి తగ్గకుండా జీవితం గడుపుతూ, తనకన్న తక్కువగా జీవించేవారిని మనుషులకింద జమకట్టకపోవడమూ, తనకన్న బాగా జీవించేవారిని గురించి అసూయపడటమూ తప్ప ఆమెకు మరొక జీవితాశయం వున్నట్టు కనపడలేదు. ఆమెలో గల ఈ లక్షణాన్ని సంస్కరించటానికి గోపాలంగారు ఎట్టి యత్నమూ చెయ్యలేదు. అది చాల మేలయింది. లేనిపక్షంలో వారి మధ్య ఉన్న గోడ విరిగి ఎవరో ఒకరిమీద పడి విచ్ఛిత్తి కలిగించివుండేదే. ఆ గోడ అక్కడలేనట్టు నటించడం నేర్చుకుని గోపాలంగారు చాలా వివేకం ప్రదర్శించారు. గోపాలంగారు ఆత్మవంచనలేకుండా భార్యకు చాలా స్వాతంత్ర్యమిచ్చాడు. ఆమె దాన్ని ఎట్లా ఉపయోగిస్తున్నదన్న విషయంకూడా ఆయన పట్టించుకోలేదు. కిట్టనివాళ్లు ఆమెమీద ప్రవాదులు కొన్ని సృష్టించారు కాని, గోపాలంగారిభార్య వస్తుతహ భావనాశక్తి కలది కాదు. తన భర్తనుగాని మరొకరినిగాని "ప్రేమించే"టంత ఆత్మత్యాగమూ, తన ఆధ్యాత్మికదార్ఢ్యమూ ఆమెలోవున్నట్టు సాక్ష్యం ఆవగింజంతకూడా లేదు.

గోపాలంగారికి సరోజినీ, ఉదయకుమార్ — ఇద్దరే సంతానం. సరోజిని చాలావరకు తండ్రివంటిదే. ఉదయకుమార్ పూర్తిగా, తల్లిపోలిక. వాణ్ని చూసి ఒక్కొక్కసారి, నాకేదైనా అర్థమవుతుందిగాని వీడుమాత్రం అర్థంకాడు" అనుకునేవాడు.

అప్రెంటీస్ పూర్తిచేసి గోపాలంగారు ప్రాక్టీసు ప్రారంభించాక ఆయనకు జీవితంగురించి ఉండిన అభిప్రాయాలుకొన్ని మారాయి. విద్యార్థిగావుంటూ సహించలేకపోయిన ఆచార వ్యవహారాలు కొన్నింటిని ఆయన సహించటం నేర్చుకున్నాడు. సంఘంలోని కుళ్ళు ప్రచారంతో తొలిగేది కాదన్న వాస్తవం ఆయనకు తెలిసివచ్చింది. అదీగాక, ఈ కుళ్ళు కేవలం మన స్సులనే ఆశ్రయించివుందా అన్న అనుమానంకూడా ఆయనకు కలిగింది. ఇప్పటికీ ఆయనలో సత్యాన్వేషణాసక్తి వున్నప్పటికీ అది మునుపటిలాగా ప్రజ్వలించటంలేదు. నివురు కప్పిన నిప్పులాగావుంది. అదీగాక అప్పుడప్పుడూ అరాచకంగా ప్రవర్తిస్తోంది.

కొంతకాలంక్రితం ఆయన కొక జ్యోతిష్కుడు కనిపించాడు. ఆ జ్యోతిష్కుడు తటస్థపడినదాకా గోపాలంగారు జోస్యాన్ని తీవ్రంగా ఖండించేవాడు; కాని ఒక్కసారిగా గోపాలంగారి అభిప్రాయాలు వేళ్ళతోసహా ఊడివచ్చాయి. ఈ జ్యోతిష్కుడు ఆయన చక్రంవేసి బ్రహ్మరుద్రాదులకుకూడా తెలియదనుకున్న అంశాలు రెండు మూడు చెప్పాడు. ఈ విషయం మరొక లాయరుమిత్రుడితో అంటే, ఆయన నాడీ గ్రంథాలను గురించీ, గంటలతరబడి చెప్పాడు.

ఇదేవిధంగా ఇంకో సందర్భంలో చచ్చినవాళ్లు పూర్తిగా చావరనీ, వారు వేరే లోకంలోవుండి సోదిలోకి వస్తారనీ గోపాలంగారికి నిదర్శనందొరికింది. ఆయనతో అనేకమంది స్పిరిచువాలిజం గురించి అంతులేని కథలు చెప్పారు. ఇవన్నీ వింటువున్నకొద్దీ గోపాలంగారి భావాలు పునాదితోసహా కదులుతున్నట్లయింది.

"కొన్ని విశ్వాసాలు మూఢ విశ్వాసా లనుకోవటమే మూఢ విశ్వాసమైతే?" అనుకున్నాడు గోపాలంగారు. ఈ ఆలోచన ఆయనకు బాధ కలిగించింది. సత్యాన్వేషికి మనః క్లేశం కలుగుతుందనే విషయం ఆయన అనుభవంలోదే. కాని ఈవిధంగా "సత్యాన్వేషి గానుగెద్దులాగా కొన్ని ఏళ్ళతర్వాత ప్రారంభించినచోటికే వస్తే అభివృద్ధి ఎక్కడ?" గోపాలంగారి బుర్ర కొంతకాలంగా అయోమయంలోపడివున్నది. ఆచరణ లేని సత్యాన్వేషణ అయోమయంలోపడక తప్పదు. ఈసంగతి గోపాలంగారికి స్పష్టంగా తెలీదు.

3

కోర్టుకు వేళవుతోంది. గోపాలంగారు అప్పుడే ఆఫీసు గదిలోనుంచి బయటికివచ్చి, వరండామెట్లెక్కి గబగబావస్తున్న కుమార్తెను చూసి ఆగారు.

"నాన్నా, నాన్నా! పని చేస్తానని కుర్రాడొకడు వచ్చాడు. కుక్కను చూడటానికి పెట్టుకుందామా?" అన్నది సరోజిని.

"కావాలంటే మీ అమ్మతో చెప్పి పెట్టుకోమ్మా! ఏడీ వాడు?" అన్నాడు గోపాలంగారు.

ఇంతలోనే కుక్కతోసహా రంగడు వచ్చాడు.

"ఏంరా, అబ్బాయ్! పనిచేస్తావా? ఏంపని చేస్తావ్?"

"ఏదైనా చేస్తానండి. గొడ్లకి మేతేస్తాను, కసువూడుస్తాను"

గోపాలంగారు నవ్వారు.

"మా ఇంట్లో మేంతప్ప వేరే గొడ్లులేవు. చూడు! నీకు కుక్కలంటే ఇష్టమేనా?"

"ఇష్టమేనండి." అన్నాడురంగడు విశాలంగానవ్వుతూ.

"జీతం ఏం తీసుకుంటావు? అన్నంపెట్టి ఇంట్లో ఉంచుకుంటే ఉంటావా? మీ ఇల్లెక్కడ?

రంగడికి ఊరూ, అయినవాళ్ళూ లేరని సరోజిని చెప్పింది.

"మీ ఇష్టం, ఏమిచ్చినా సరే!" అన్నాడు రంగడు.

ఆరోజే వాడు గోపాలంగారింట్లో నౌకరీకి కుదిరాడు. ఇటువంటి నౌకరీ వాడు కలలోకూడా ఊహించలేదు. వాడికేమీ పనిలేదు. వాడు వంటఇంట్లోకికూడా పోవచ్చు. కూరలు తరగొచ్చు. వంటలక్క రామమ్మ వాణ్ని నెయ్యి కరగబెట్టమన్నది. అయ్యగారికి వడ్డించమన్నది. కాని, తీరా వడ్డించటానికి వెళ్లేసరికి సరోజిని వాణ్ని కోప్పడి, "రంగడూ! నువ్వు స్నానాలగదిలోకిపోయి వెంటనే స్నానంచేసిరా!" అని శాసించింది. వాడివెంట స్నానాలగదికిపోయి వేడినీళ్లూ, సబ్బూ చూపించింది.

రంగడు వాడిజన్మలో సబ్బెరగడు. అదిపెట్టి తలదగ్గిర నుంచీ కడుక్కుంటే వాడికి మురికి వదలినట్టుండటానికి బదులు వొంటికంతా సబ్బు పట్టుకున్నట్టున్నది. అయితే సబ్బు వాసన మటుకు వాడికి బాగానేవుంది. స్నానం చేసినాక సరోజిని రంగడికి తన తమ్ముడి పాతలాగూ చొక్కా ఇచ్చింది. అవి వేసుకోవటానికి రంగడు చాలా సిగ్గుపడ్డాడు. కాని ఇదంతా కల అనేభావం వాణ్ని వెన్నాడుతూనేవుంది.

ఉదయకుమార్ తండ్రితో పాటు భోజనం చేసి స్కూలుకు వెళ్ళాడు. సరోజినిమాత్రం ఒక్కతే ఆఖరున భోంచేసింది. ఆమె రంగడిచేతనే వడ్డించుకున్నది. వాడికి వడ్డన చేతకాలేదు కాని వాడికి అన్నీ నేర్పటం సరోజినికి సరదాగా ఉన్నది.

సరోజిని స్కూలుఫైనలు పాసయ్యి ఇక చదవక్కర్లేదని చెప్పేసింది. ఇంగ్లీషు నవలలూ తెలుగు పత్రికలూ చదవటమూ, రేడియో వినటమూ, సినిమాలు చూడటమూ, కుక్కను ఆడించటమూ తప్ప ఆమెకు చెప్పుకోదగ్గ పని ఏమీ లేదు. ఇప్పుడు రంగడు దొరికాడు; వాడికి గార్డియన్‌గా ఉండి వాడి కన్నీ నేర్పటం సరోజినికి మంచి వ్యాపకంగా కనపడింది.

అందరూ అన్నాలు తిన్నాక రంగణ్ణి అన్నానికి రమ్మన్నది. రంగడికి ప్రాణం పిచపిచలాడుతున్నది.

"నా కిప్పు డాకలిగా లేదండీ. తరువాత తింటాలెండి" అన్నాడు రంగడు.

రామమ్మ వాణ్ణి వొత్తిడిచెయ్యలేదు. తనకు ఆకలి లేదనీ, అన్నంతినే అలవాటులేదనీ ఇతరులకు తెలియటంలో గల అపాయం రంగడికి తెలుసు. ఈ విషయం రహస్యంగా ఉంచటం ఎట్లాగా అని వాడు ఆలోచిస్తూనే ఉన్నాడు.

వంటావిడ అన్నం తిని, "రంగడూ! నేను కాస్సేపు నడుంవాలుస్తాను గాని నువు పెట్టుకుతిన్నతరువాత గిన్నెలన్నీ పక్కగదిలో కుళాయిదగ్గర పెట్టేసి వంటిల్లు బాగుచేసి పో!" అన్నది.

"సరేనమ్మా!" అన్నాడు రంగడు. ఆ పూటకు గండం తప్పింది.

ఆ సాయంకాలం సరోజిని రంగణ్ణి సినిమాకు వెంట పెట్టుకెళ్ళింది. వా డెన్నడూ సినిమా చూడలేదని తెలిసి సరోజిని పొందిన ఆనందం ఇంతా అంతా కాదు. సినిమా చూసినంతసేపూ ఆ అమ్మాయికి, తానే మొదటిసారి సినిమా చూస్తున్నట్టుగా ఉంది. రంగడు పొందుతున్న ఆనందమంతా తానూ పొందుతున్నట్లనిపించింది.

అంతా అయాక రంగడు "అంతా మాయ!" అన్నాడు.

"ఏమిటనుకున్నావు మరి?" అన్నది సరోజిని.

4

రంగడు అన్నం తినటంలేదని రామమ్మకు రెండోరోజు అనుమానం కలిగింది. మూడోరోజు ఈ విషయం ఆవిడ రూఢిచేసుకున్నది. ఆమె నిలదీసి అడిగేసరికి రంగడు తప్పుచేసినవాడల్లే ఒప్పుకున్నాడు.

"మీకు పుణ్యంవుంటుంది. ఈ మాట ఎవరితోనూ చెప్పకండి. నన్ను నిష్కారణంగా పంపేస్తారు. నాకు ఆకలె య్యేదు. నే నెప్పుడూ అన్నం తినలేదు" అన్నాడు రంగడు.

"ఓరి నీ దుంపతెగ! అదేమన్నా జబ్బేమోరా! అయ్యగారితో చెబితే మందేయిస్తారు." అన్నది రామమ్మ.

అయ్యగారితో చెప్పటమనేసరికి రంగడు కంపించాడు. తన కా యింటితో రుణం చెల్లిందనిపించింది. సరోజినీ, కుక్కపిల్లా తన కప్పుడే దూరమైనట్టే అనిపించి వాడికి ఏడుపొచ్చింది.

వాడి స్థితి గమనించి వంటావిడ వాడి రహస్యం దాచి

పెడతానని మాట ఇచ్చింది. రంగడి ప్రాణం కుదుటబడింది. వాడికి రోజులు హాయిగా గడిచిపోసాగాయి.

నెలాఖరికి గోపాలంగారు రంగడిచేతిలో రెండు రూపాయలు పెట్టబోయాడు.

"మీదగ్గరే ఉంచండి. నే నెక్కడ దాచను?" అన్నాడు రంగడు. వాడికిగల అవసరాలు గడిపోతూనేవున్నై.

ఒకనాటి మధ్యాన్నం ఉదయకుమార్ బజారునుంచి కొంత మిఠాయి తెచ్చాడు. ఆ రోజు ఆదివారం. అతను ఆ రోజు కొందరు స్నేహితులను కాఫీకి పిలిచాడు. వాళ్ళకోసం మంచి మిఠాయి తెచ్చి మేడమీదహాలులో బల్లమీద పెట్టాడు. మరి కాస్సేపటికి అతిథులువచ్చారు. వెనక వరండాలో బల్లలు వేయించి, రంగణ్ని పిలిచి, "ఒరే, మేడమీద హాలులో బల్ల మీద మిఠాయిపొట్లం పెట్టాను, తీసుకొచ్చి బల్లమీద పెట్టు. తరువాత రామమ్మ ఉప్మా ప్లేట్లిస్తుంది. అవి పట్టుకురా! లోటాలతో మంచినీళ్ళు పెట్టు. అన్నట్టు సరోజినిని డ్రెస్సు చేసుకోవటం పూర్తిచేసి వేగిరం రమ్మను. పో!" అన్నాడు ఉదయకుమార్.

మిగిలినవన్నీ ఎల్లా ఉన్నా అడుగులోనే హంసపాద యింది. తెచ్చిన మిఠాయి అయిదుప్లేట్లకే సరిపోయింది.

"నాకు తీపిసరుకంటే పరమ అసహ్యం!" అని ముఖం చిట్లిస్తూ సరోజిని ప్రకటించి గండం గడవ జేసింది. అప్పటికీ ఉదయకుమార్ స్నేహితులు ఆమెచేత తమ మిఠాయిలో సగం సగం తినిపించారు. సరోజిని "బలవంతానా" ఆ ముక్కలు దిగమింగింది.

కాని ఈ ఘటన ఇంతటితో పోలేదు. తన స్నేహితులు వెళ్ళిపోయాక ఉదయకుమార్ పంచాయితీ చేశాడు. అతనికి అసలే రంగడిమీద ఏదో గుర్రుగావుంది. తాను ఎంచి ఆరు గురికి తెచ్చిన మిఠాయి ఒకరికి ఎందుకు తక్కువ కావలసివచ్చింది? రంగడు దొంగతనం చెయ్యకపోతే మరెవరు చేసి వుంటారు?

ఈ ప్రశ్నలకు సమాధానం లేకపోయినా సరోజిని వాణ్ణి వెనుక వేసుకునివచ్చి మాట్లాడింది. "రంగడు ఈ రెండు నెలల్లపై చిల్లరకాలంలో కావలిస్తే ఎంతో డబ్బు దొంగతనం చెయ్యగలిగివుండికూడా కానీ ముట్టలేదు. వాడిదగ్గిర దొంగబుద్ధి ఏ కోశానా లేదు. ఏదో పొరపాటు జరిగివుంటుంది."

ఈ వాదన ఉదయకుమార్‌కు మరీ కోపం తెప్పించింది.

"రంగడి తరఫున నువ్వెందుకు మాట్లాడుతావు? వాడు దొంగతనంగా మిఠాయి తిన్నదీ లేనిదీ తేల్చడం నీ డ్యూటీ గాని, వాణ్ని సమర్థించితే రేపు మరో దొంగతనం చెయ్యటానికి వాణ్ని ప్రోత్సహించటమవుతుంది. అసలీ యింట్లో వాడికి అలుసిచ్చిందే నువు! వాణ్ని తెచ్చిపెట్టిందే నువు! వాణ్ని వెంటనే పంపించివెయ్యాలిసిందే. నాన్నతో మాట్లాడుతాను" అన్నాడు ఉదయకుమార్.

సరోజిని తమ్ముణ్ని బతిమాలింది.

"మిఠాయి తిన్నానని వాణ్ని ఒప్పుకోమను" అన్నాడు తమ్ముడు.

సరోజిని చాటుగా రంగడితో, "నాతో నిజం చెప్పు. మిఠాయి తిన్నావా ఏమిటో తింటే నిజం చెప్పెయ్యి. నిన్నెవరూ ఏమీ అనలేరులే" అని బుజ్జగించింది.

తాను తినలేదంటే తినలేదన్నాడు రంగడు.

పంచాయతీ ఆ రాత్రి గోపాలంగారిదాక వెళ్ళింది. సాధారణంగా ఈ ఇంట్లో ఇటువంటి పంచాయతీలు ఎప్పుడో గాని జరగవు. ఒకవేళ జరిగితే అసలు కారణంకన్న, ఇంట్లో ఉండే వ్యక్తులమధ్యవుండే వ్యత్యాసాలు ఎక్కువ ప్రధానంగా వుంటాయి. అందుచేత గోపాలంగారు తీర్పు చెప్పేటప్పుడు తన యిష్టులకు అన్యాయం చేసేవాడు; తనకు కొంచెమైనా అర్థంకాని భార్యనూ, కొడుకునూ వెనకవేసుకువచ్చేవాడు. సరోజినికీ, వంటలక్కకూ, ఇతర పనివాళ్ళకూ ప్రతికూలంగా మాట్లాడేవాడు—వాళ్ళు తనను అర్థంచేసుకోగలరని ఆయన నమ్మకం.

ఈసారి అంతా విని గోపాలంగారు "అవును, బాబు చెప్పింది నిజం. దొంగతనం జరిగినప్పుడు ఆరాతీయటం అవసరం. రంగడు మిఠాయి తిన్నాడని అనుమానం ఉన్నప్పుడు అది తేల్చటం రంగడికే మంచిది. వాడు దొంగ అన్న అనుమానంతో వాణ్ణి ఎంతకాలం ఇంట్లో ఉంచుకోగలం?" అన్నాడాయన.

"ముఖ్య విషయం మిఠాయి ఖరీదుకాదు నాన్నా! వాడికి మిఠాయి తినాలనివుంటే నేనే రోజూ తినిపిస్తా! దొంగతనం ఎందుకు చెయ్యాలాఅని!"అన్నాడు ఉదయకుమార్. ఆ మాట

వాడు అనితీగుతాడని గోపాలంగారికి తెలుసు. ఈ సూత్రాలు తనకు తెలిసినట్లు మరెవరికీ తెలీవని వాడి అనుమానం!

సరోజిని లొంగలేదు.

"రంగడు దొంగతనం చేశాడని మా కెవరికీ అనుమానం లేదు—బాబుకితప్ప. ఒకవేళ రంగడు మిఠాయి తినేవుంటే ఎట్లా రుజువుచేస్తాం? వాడిపొట్టకోసి చూస్తామా? అప్పటికీ అడిగిచూశాను. ససేమిరా తినలేదన్నాడు ఇంకేంచెయ్యాలి?"

"చేసే దేమీ లేదు. వాణ్ని పంపించెయ్యాలి;" అన్నాడు ఉదయకుమార్.

"సరే అట్లాగే పంపించేస్తాం. ఈ రాత్రి ఎక్కడికిపోతాడూ? రేపు వుదయం పంపిద్దాం!" అన్నాడు గోపాలంగారు.

"అన్యాయం, నాన్నా!" అన్నది సరోజిని.

"వాడు దొంగతనం చెయ్యలేదనేగా నీ ఉద్దేశం? అదే నిజమయితే వాడు దొంగతనం చేశాడనుకోవటంలోనే అన్యాయంవుంది. పంపించటంలో లేదు. వాడు దొంగఅనుకుంటూ ఇంట్లో ఉంచుకోవటం వాడికి అన్యాయం. మనం వాణ్ని ఉంచుకోవటానికి అర్హులం కాము గనక!"

తండ్రి ఈ విధంగా వాదించినప్పుడు సరోజినికి ఆయనలో వార్ధక్య లక్షణాలు కనపడేవి. కాని వాటిని సాధారణంగా క్షమిస్తూవచ్చేది. ఈసారి క్షమించలేకపోయింది.

"ఇంతకన్నా హంబక్ నే నెక్కడా చూడలేదు." అన్నది సరోజిని. ఆమె కన్నీళ్లు బలవంతాన ఆపుకుంటున్నదని గ్రహించి గోపాలంగారు ఆశ్చర్యపడ్డాడు. రంగణ్ని పంప

కుండా ఉండేటందుకు ఏ విధానం అవలంబించాలా అని తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్న గోపాలంగారికి రామమ్మ అనుకోని సహాయంచేసింది. ఆమె అన్నం పట్టుకొచ్చి వడ్డిస్తూ, "మీరు అనవసరంగా రాద్ధాంతంచేస్తున్నారు. రంగడు ఏమీ తినడు. వాడు అన్నమే తినడు" అన్నది.

"అంటే?" అన్నాడు గోపాలంగారు.

"వాడీ ఇంటికి వచ్చినతర్వాత ఒక్క మెతుకుకూడా నోట్లో వేసుకోలేదు. వాడు కాళ్లా వేళ్ళా పట్టుకుని బతిమాలితే ఈ విషయం రహస్యంగా ఉంచాను. వాడు మిఠాయి తింటున్నాడని అంటగట్టుతున్నారు; నే నేం చెప్పను!"

ఉదయకుమార్ తన పతనం గ్రహించి బింకంగా, మిఠాయి తినేవాడికి అన్నం దేనికి?" అన్నాడు.

"తెలిసీ తెలీకుండా మాట్లాడకు బాబూ" అని కోప్పడింది రామమ్మ.

తనను ఓడించటానికి రామమ్మ ఇంత బ్రహ్మాస్త్రం—రంగడు అస లేమీ తినడన్నంత గొప్ప అబద్ధం—ప్రయోగిస్తుందా అని ఉదయకుమార్‌కు ఏడుపొచ్చింది.

"ఈ మాట నువ్వు నమ్ముతావా, నాన్నా?" అనడిగాడు వాడు.

గోపాలంగారు వినిపించుకోలేదు. ఆయన బుర్రలో అనేక భావాలు మెఱుపుల్లాగా వచ్చిపోతున్నాయి. రామమ్మ మాట అబద్ధమని ఆయనకు ఒక క్షణంకూడా అనిపించలేదు. మనుషులు తిండిలేకుండా ఉండటం సాధ్యమా! తిండికోసమే

అందరూ అడ్డమైన పాపాలు చేస్తూ, అనేక తాపత్రయాలకు లోనవుతూ, తిండి దొరకనప్పుడు మాడి చచ్చే ఈ ప్రపంచంలో తిండి అక్కర్లేకుండా బతకటానికి ఏం మహత్తు తోడ్పడాలి? రంగడు ఈ రెండున్నర మాసాలనుంచీ తిండి తినటం లేదనుకున్నా గొప్ప విషయమే కద! ఇంత దీర్ఘకాలం ఉపవాసంఉండి మామూలుగా తిరిగినవాళ్ళెవరైనా ఉన్నారా?... తిండి తింటేకాని బతకలేమన్నది చిట్టచివరకు మూఢ విశ్వాసంగా తేలదుగద... ఇన్నాళ్ళూ రంగడు తన ఇంట తిండికి గాక జీతానికి ఎందుకు పనిచేసినట్టు? అటువంటివాడికి మిఠాయి దొంగతనము అంటగట్టడమా? ఇంత సంస్కారం గల తన కుటుంబం సంస్కారంలేని రంగడికి చేసేది ఇదా?... రంగడికి సరోజిని అన్నా, కుక్క అన్నా, రామమ్మ అన్నా, తను అన్నా ఎంతో ప్రేమ. మనుషులను కట్టేసేది ప్రేమేగాని స్వార్థం కాదనటానికి ఇంతకంటె మంచినిదర్శనం ఏం కావాలి?

అకస్మాత్తుగా గోపాలంగారిబుద్ధి ఈ ఆలోచనలకు పెడదిరిగింది. ముందు రంగడిసంగతి శాస్త్రీయంగా రుజువు కావాలి. వాణ్ని డాక్టర్లచేత పరీక్ష చేయించాలి. ఇందువల్ల శాస్త్రాని కెంతో ఉపయోగం ఉండటమే గాక తాను తన జీవితం యావత్తూ కొత్త తత్వాం అన్వేషించటానికి ధారపోయవచ్చు.

గోపాలంగారిలో సత్యాన్వేషణాసక్తి మళ్ళీ ప్రజ్వలించింది. ఆయనలో కొత్త చైతన్యం ప్రవేశించింది.

5

రంగడు విచారంగా ఉండటం చూసి సరోజిని వాణ్ణి బుజ్జగిస్తూ, "రంగా నీ కేమిటి భయం? నువు తిండి తినవని నాతో ఎందుకు చెప్పలేదూ? నీ ఈడువాడు తిండి తిన కుండా బతుకున్నాడంటే ఎంతగొప్ప! నీపేరూ, ఫొటో పత్రి కల్లో వేయిద్దాం. గొప్పగొప్ప డాక్టర్లు వచ్చి నిన్ను పరీక్ష చేస్తారు! నీ వంటివాడు మరొకడు ప్రపంచంలో లేకపోవచ్చు తెలిసిందా?" అన్నది.

"వాళ్ళంతా నన్ను కాకులు పొడిచినట్టు పొడుస్తారు" అన్నాడు రంగడు బిక్క మొహంతో.

మెల్లిగా సరోజిని వాడికి ధైర్యంచెప్పింది. "నిన్ను ఎవరూ ఏమీ చెయ్యరు. నువ్వంటే అందరికీ గొప్పగా వుంటుంది. డాక్టర్లు నిన్ను పరీక్షచేసిన తరువాత నీ పేరు పుస్తకాల్లోకూడా రాస్తారు. అవసరమైతే నిన్ను యూరపు కూడా తీసుకుపోతారు. ఎవరు చూశారు? నీ మూలంగా ఆకలిచావులు నివారణకావచ్చు. మనుషుల్ని అనాదిగా పట్టి పీడించే ఒకబాధ శాశ్వతంగా పోవటానికి నువు సహాయ పడవచ్చు."

సరోజిని మాటలు రంగడి కేమీ అర్థంకాలేదు గాని ఆమె గొంతు వాడికి ఉత్సాహమిచ్చింది. డాక్టర్లు పరీక్షించ టానికి వాడు ఒప్పుకున్నాడు. అంతేగాక అర్ధరాత్రివేళ పారి పోదామని చేసుకున్న నిర్ణయాన్ని కూడా వాడు మార్చు కున్నాడు.

మార్చుకున్నందుకు వాడికి పశ్చాత్తాపం కలగలేదు. వాడొక పెద్ద ఆకర్షణ అయాడు. అందరూ వాణ్ని గురించి చెప్పుకునేవారే. అందరూ వాణ్ని వింతగాచూసి, ప్రశ్నలు వేసేవారే. ఎవరెవరో పెద్ద మనుషులు— గోపాలంగారింటికి ఎన్నడూ రానివారు కూడా—రావటం, రంగణ్ని పిలిపించి వాడికేసి ఎగాదిగా చూడటం, కొంచెం అనుమానంగా కొంచెం ఆశ్చర్యంగా తలపైకీ కిందికీ ఆడించటం; రోజూ మేడమీద సాయంత్రంపూట చర్చలు.

"...చెప్పలేం, చూడండీ! కప్పలు ఎండి ఒరుగై ఎన్నోఏళ్ళు ఉండి కూడా తిరిగి నీరుతగలగానే బతికి చెంగున గంతేస్తాయిట."

"అది పోనివ్వండి. కప్ప శీతలరక్త జంతువు. ఆహారం లేనప్పుడు అది చచ్చినట్లుంటుంది. పాముల్ని తీసుకోండి. అవి ఉష్ణరక్త జంతువులై ఉండి కూడా అతి దీర్ఘకాలాలు ఆహారం తినకుండానే ఉంటాయట. అంతకన్న ముఖ్యమైనదేమంటే మామూలుగా తిరుగుతాయట!—"

"నా బుద్ధికేంతోస్తుందీ అంటే, హోమియోపతీలో చూశారూ, ఉపవాసంవల్ల ఉపశమనంగల ఔషధాలు కొన్ని ఉన్నాయి. అటువంటి శరీరతత్వాలుగలవారు తిండిలేకుండా ఎంతకాలమైనా ఉంటారు."

"పోనిస్తురూ, మనంచూస్తే నాగరికతలో పడి ప్రతిదీ విడ్డూరంగా చూస్తున్నాం. మా అత్తవారి ఊళ్ళో ఒకావిడ వుంది, అన్నం తిని పన్నెండేళ్ళయిందిట. ఎవరూ చెప్పుకునేవారే లేరు. మన మిడిమిడిజ్ఞానానికన్నీ వింతలే!"

"ఓహో, చెప్పరేం? ఇంకా ఇటువంటివాళ్ళున్నారన్న మాట! అయితే ఆవిణ్ని గురించికూడా పత్రికల్లో రాయించి, ఫోటో వేయించాలిసిందే! లోకోత్తరమైన విషయాలు కావుటండీ!"

ఊళ్లో ఉన్న డాక్టరు సుందరంగారు రంగణ్ని తన యింట్లో వారంరోజు లుంచుకొన్నాడు. సరోజినికూడా తన వెంట ఉండే షరతుమీద రంగడు దీనికి సమ్మతించాడు. ఈ వారం రోజుల్లో రంగడు ఎప్పుడైనా కాసిని మంచినీళ్ళుతప్ప ఇం కేమీ ముట్టలేదు. వాడి ముఖంలో ఏమీ మార్పు లేదు. డాక్టరుగారు ఆఖరురోజున వాడిచేత తవ్వటం పని రెండుమూడు గంటలు చేయించాడు. ఆరోజు మంచినీళ్ళు ఎక్కువ తాగాడు రంగడు.

"నీ కెప్పుడైనా జబ్బు చేసిందిరా?" అని అడిగాడు డాక్టరు. రంగడు చెప్పలేకపోయినాడు. వాడి శరీరంమీద కురుపుల మచ్చలూ అవీ కనిపించలేదు. జలుబుచేసి తుమ్ములు వస్తాయా అంటే ఎప్పుడన్నా తుమ్ముతానని రంగడు ఒప్పుకున్నాడు.

మొత్తంమీద రంగడి ఆరోగ్యం మామూలు మను షులకంటె మంచిదనీ, వాడికి కనబడేదానికంటే కొంచెం ఎక్కువ వయసే ఉండవచ్చుననీ, వాణ్ని పట్టణం తీసుకుపోయి జనరల్ ఆస్పత్రిలో పరీక్షిస్తే అమూల్యమైన విషయాలు తెలు స్తాయనీ క డ్టారుగా రన్నారు. తాను చేసిన కొద్దిపాటి పరీ క్షలో తేలిన విషయాలు రిపోర్టురాసి, పట్నంలో తా నెరిగిన

పెద్ద డాక్టరుకు ఉత్తరంకూడా రాసి దాని నకలును, రిపోర్టు తోసహా గోపాలం కిచ్చాడాయన.

"ఇది బహుశా పట్నంలోకూడా తేలదు. ఏ అమెరికాకన్నా పంపవలసిరావచ్చు. ఇటువంటి కేసులు కొన్ని పరీక్షకు వచ్చాయిగాని అందులో చాలాభాగం మోసం. మిగిలినవికూడా అంతసంతృప్తికరమైనవి కావు. నా ఉద్దేశంలో రంగడు నిర్దుష్టమైన కేసుగా కనిపిస్తుంది. వాడు తన రహస్యాన్ని దాచిపెట్టడమే దాఖలా." అన్నాడు డాక్టరు.

కొద్దిరోజుల్లోనే గోపాలంగారు రంగడితో పట్నానికి ప్రయాణం కట్టారు. సరోజిని కూడా వస్తేగాని వీల్లేదన్నాడు రంగడు. ముగ్గురూ కలిసే వెళ్ళారు. మంచి హోటల్లో మకాం పెట్టారు.

డాక్టరు వైకుంఠంగారు డాక్టరు సుందరంగారి రిపోర్టు చదివారు. ఆయన గోపాలంగారితో శరీరధర్మం గురించి అనేక వింత విషయాలు—శాస్త్రానికి అందనివి—చెప్పారు.

"ఒక్కొక్క మనస్థితిలో శరీరం విచిత్రమైన శక్తులు ప్రదర్శిస్తుంది. నా చిన్నతనంలో దయ్యంపట్టిన ఆడమనిషిని చూశాను. మూడునెలలపాటు ఆవిడ పచ్చి మంచినీళ్ళుకూడా తాగలేదు. కాని ఆస్థితిలో ఆమె కోతులకన్న వేగంగా చెట్లెక్కేది. పదిహేనుమంది మనుషులు కదిలించలేని రోలు ఎత్తి అంతదూరం పారేసింది...హిప్నోటిజం తీసుకోండి. హిప్నొటైజ్ చేసినమనిషి శరీరం శరీర ధర్మాలను పాటించదు. కాలిస్తే బొబ్బకూడా ఎక్కదు. ఆ శరీరం పాటించే వాస్తవం ఆ మనిషిబుద్ధిలోనే ఉంటుంది. హిప్నొటైజ్ అయిన

మనిషి తాను మంచుకొండలమీద ఉన్నాననుకుని నడి వేసవిలో కూడా వణికిపోగలడు!... ఈవిధంగా ఆయన మాట్లాడుకుంటూ వెళ్ళాడు.

మిస్టిసిజం అందరికీ రుచిస్తుంది. పరిశోధనలద్వారా రుజువైన శాస్త్రవిషయాలనే మిస్టరీలాగా చెబితే జనం మరింత ఆసక్తిగా వింటారు. శాస్త్రపరిజ్ఞానం సాధించిన గొప్పవిషయాలకంటె, శాస్త్రానికి అతీతంగా ఉన్నట్టు చెప్పబడే విషయాలు జనాన్ని ఎక్కువగా ఆకర్షిస్తాయి. వైకుంఠంగారు చెప్పే విషయాలను గోపాలంగారు ఎంతో ఆసక్తితో వింటూ తానేవో కొత్త సత్యాలను తెలుసుకుంటున్నాననుకున్నాడు.

త్వరలోనే రంగడి పరీక్షకు కార్యక్రమం తయారయింది... బ్లడ్ టెస్ట్, స్టమక్ పంపు, ఎలెక్ట్రోకార్డియోగ్రాఫ్, ఎక్స్ రే, వగైరా వగైరా...

ఈ పరీక్ష ప్రారంభమయ్యేలోగా ప్రెస్ వాళ్ళ ఇంటర్వ్యూలు; అదివరకు ప్రశ్నించేవాళ్ళకి వీళ్ళకు తేడా తెలుసుకున్నాడు రంగడు. తాను దొంగ అన్నట్టూ, అబద్ధాలాడుతున్నట్టూ చూశారు వీళ్ళు రకరకాలప్రశ్నలు వేసి తాను రహస్యంగా ఏవేవో తింటున్నట్టు ఒప్పించాలని ప్రయత్నించారు. వాళ్ళతో వాడికి మాట్లాడబుద్ధిపుట్టలేదు.

కాని వాడి అసలుబాధలు ఆస్పత్రిలో చేరాక ప్రారంభమయ్యాయి. ఆస్పత్రివాతావరణానికే వాడు బెదిరాడు. ఆస్పత్రిలో వాడివెంట సరోజిని ఉండటానికి అనుమతిరాలేదు. ఒక్కరోజు గడిచేలోపుగానే వాడికి మతిపోయింది, తాగనం

టున్నకొద్దీ ఆస్పత్రివాళ్ళు వాడిచేత నాలుగు ఔన్సులు పాలు తాగించారు. వెంటనే వాడు దాన్ని వాంతిచేసుకున్నాడు. ఆ రాత్రికల్లా రంగడు నీరసపడ్డాడు. మర్నాడు వాడితూకం తగ్గిఉన్నది. డాక్టర్లు తమలోతాము కూడబలుక్కున్నారు. తెలుగురాని ఒక డాక్టరు వాడి దగ్గిరికివచ్చి అరిచాడు— పాలు తాగనన్నప్పుడు కూడా ఇట్లాగే అరిచాడు. పక్కనున్న యువకుడు ఈ అరుపులను తర్జుమా చేశాడు.

"నిజంచెప్పు! నువు రోజూ తిండి తింటావా లేదా?"

"తింటానండి!" అన్నాడు రంగడు. వాడిచేత ఆ మాట అనిపించాలనే దేమిటో ఊహించటం కష్టం.

అందరూ తెల్లబోయారు. మరుక్షణంలోనే అగ్ని పర్వతం పగిలింది. రంగడిమీద ప్రశ్నలవర్షం గాళ్ళవర్షంగా కురిసింది. వాడు అన్నంతినటం లేదన్నది అబద్ధమేనా? ఇంత బొట్టికాయ వెధవ ఇంతమందిని ఇంతకాలం మోసంచేశాడా? ఎట్లా చేశాడు? డాక్టరు సుందరంగారు పరీక్షించినప్పుడు వాడికి రహస్యంగా ఆహార మిచ్చిన దెవరు? ఇం కెవరో సహాయం చెయ్యకపోతే ఇంత మోసం వాడి ఒక్కడివల్లా కాదు!

రంగడు శోకాలు పెట్టాడు.

"నన్ను పోనివ్వండి. ఇంటికి పంపెయ్యండి. నేను రోజూ అన్నం తింటాను, రోజూ అన్నం తింటాను, రోజూ తింటాను!" అన్నాడు వాడు...

రంగడు తిరిగివచ్చెయ్యటం చూసి గోపాలంగారు నిర్ఘాంతపోయారు. జరిగినదంతా విని ఆయనకు పట్టరాని ఆగ్రహం వచ్చింది.

"వెధవా! నాకెంత అప్రతిష్ట తెచ్చావ్? వాళ్ళతో అబద్ధ మెందుకు చెప్పావ్?—లేక మాతోనే అబద్ధం చెప్పావా?—ఈ అవమానం ఎట్లా భరించటం? ఎందుకు చేశా వీ పని? నేనూ, ఆ ఆస్పత్రిలో డాక్టర్లు గొప్పసత్యాన్ని కనుక్కోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నామనే జ్ఞానం నీకు లేదా? ఈవిష యంలో నీకు బాధ్యతఉందని తెలియదా?" అని గోపాలం గారు చిందులుతొక్కారు. రంగడు నోరు మూసుకుని మాట్లాడలేదు.

ఇది ఇంతటితో పోలేదు. ఆసక్తిగల రిపోర్టరొకడు ఆస్పత్రికి టెలిఫోన్ చేసి, రంగడు వెళ్ళిపోయాడని, వాడు అన్నం తింటున్నానని ఒప్పుకున్నాడనీ తెలుసుకున్నాడు. ఆ సాయంత్రం పత్రికల్లోనే "గొప్ప మోసం" అనే శీర్షికతో రంగణ్ణిగురించి అయిదారు పంక్తులు పడింది.

"ఈ ఘోరం నేను యావజ్జీవం భరించలేను. రేపు మళ్ళీ నిన్ను ఆస్పత్రికి పంపిస్తాను! ఇది నీ సమస్య కాదు. నాది" అన్నాడు గోపాలంగారు.

ఆ రాత్రి సరోజినికి సరిగా నిద్రపట్టలేదు. రంగడు చేసిన పనిగురించి ఆమె ఇంతవరకూ ఏ నిర్ణయానికీ రాలేదు. ఒక రాత్రివేళ మగతనిద్రలో ఆమెకు ఆ హోటల్ గదిమూలనుండి సన్నని ఏడుపు వినిపించి తుళ్ళిపడి లేచింది. రంగడు తనపక్క మీద చుట్టచుట్టి పడుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నాడు. సరోజి నీకి వాణ్ణిచూస్తే ఎక్కడలేని జాలీ తన్నుకొచ్చింది. ఆమె లేచివెళ్ళి నాడిపక్కనే పడుకుని వాణ్ని దగ్గిదికినాక్కుని కళ్లు

తుడిచింది. క్రమంగా వాడివెక్కిళ్ళు తగ్గిపోయాయి. కొద్ది సేపట్లో వాడు నిద్రపోయినాడు. సరోజిని కూడా నిద్ర పోయింది.

గోపాలంగారు నిద్రలేచేసరికి ఆరున్నర కావస్తున్నది. ఆయన సరోజినిని లేపి, "రంగ డెక్కడమ్మా?" అని అడిగాడు.

సరోజిని నిద్రమత్తుగా "ఎక్కడో ఉంటాడు, నాన్నా" అన్నది. కాని రంవడు తప్పించుకు పోయినాడు. ఇంకా అయిదు గంటలు కాకమునుపే వాడు మేడ దిగి ఎటో వెళ్ళి పోయినట్లు తెలిసింది.

పోలీసులకు రిపోర్టిచ్చి వాణ్ని వెతికించాలని గోపాలం గారికి క్షణంపాటు ఆలోచన వచ్చిందిగాని, ఆ ఆలోచనను ఆచ రణలో పెట్టే శక్తి ఆయనకు లేకపోయింది. ఆ ఉదయం ఎక్స్ ప్రెస్ కే తండ్రీ కూతుళ్ళు స్వగ్రామానికి తిరిగి వచ్చేశారు.

రంగడిమీద కోపమంతా పోయినాక గోపాలంగారు మిగిలిన చింత ఏమంటే, రంగడు మూడు నెలలపాటూ తమకు చాకిరిచేసి దమ్మిడీ జీతంగాని, పిడికెడు అన్నంగాని తీసుకో కుండా వెళ్ళిపోయాడని !

—o—